

Андрій КРИВИЙ¹

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ЗАХОДИ»

Первинний аналіз стану дослідження представленого напрямку наукової розвідки дозволяє стверджувати, що проблематика науково-практичної характеристики змісту поняття «оперативно-розшукові заходи» в умовах осучасненого кримінального процесуального законодавства України вивчалася вченими та практиками фрагментарно. Дотепер, як і зараз, у наукових дослідженнях трапляються науково обґрунтовані погляди щодо «необхідності», «першочерговості», «доцільності», «соціальної обумовленості» визначення поняття та змісту терміна «оперативно-розшукові заходи». Трапляються непоодинокі спроби це зробити як у теоретичній, так і нормативно-правовій площині. На жаль, змушені констатувати, що єдиної виробленої наукової практики щодо уніфікованого поняття «оперативно-розшукові заходи», а тим більше, його законодавчого закріплення сьогодні не має, попри те, що вказаний правовий інститут (явище) успішно функціонує, за допомогою нього ефективно вирішуються окремі завдання оперативно-розшукової діяльності, більше того, жодна, за поодинокими винятками, науково-практична публікація в галузі оперативно-розшукової діяльності не обходиться без його згадування. Зазначено, що, попри вагомий внесок дослідників у вирішення проблематики визначення поняття та змісту «оперативно-розшукових заходів», такий напрям наукової роботи продовжує залишатися актуальним, оскільки нині відсут-

¹ аспірант, Львівський державний університет внутрішніх справ,
Babjak_Andrey@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0002-0521-1638>.



ній уніфікований науковий підхід до вирішення згаданого питання, а законодавець і нині не бере на себе такої відповідальності, хоча мова йде про суспільні відносини в галузі ОРД, у яких застосування «оперативно-розшукових заходів» безпосередньо пов'язане із обмеженням прав людини та громадянина, які гарантуються Конституцією України. Дослідження науково-практичних розробок щодо поняття «оперативно-розшукових заходів» дозволило сформулювати уніфіковане визначення його змісту.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, оперативно-розшукові заходи, оперативні підрозділи, негласні слідчі розшукові дії, сили, засоби методи.

Прийняття Кримінально-процесуального кодексу України (КПК України) [1] 2012 року призвело до корінного переосмислення необхідності законодавчого удосконалення урегулювання оперативно-розшукової діяльності (ОРД), посилення гарантій законності цієї діяльності, правового захисту співробітників оперативних підрозділів. Чинне законодавство, яке урегульовує суспільні відносини в галузі ОРД, не містить визначення поняття «оперативно-розшукові заходи» (ОРЗ), хоча в теорії та на практиці явище широко використовується і є ефективним організаційно-правовим засобом, який хоча й обмежує права людини, водночас ефективно захищає людей і громадян від злочинної діяльності осіб, у тому числі невстановлених, тобто робить доволі вагомий внесок у процес боротьби із злочинністю. Варто зауважити, що в чинному Законі України «Про ОРД» [2] немає окремої статті, яка б містила вичерпний перелік «ОРЗ» з розкриттям їх змісту, підстав та порядку проведення, як, наприклад, це записано в законодавстві про ОРД окремих країн СНД та країн Балтії. Така прогалина законодавства негативно впливає на сприйняття громадськістю, представниками правоохоронних та судових органів сутності і змісту ОРЗ, яке доволі часто підміняється поняттям «негласні слідчі розшукові дії» (НСРД), у результаті чого складається враження про недоцільність одночасного (паралельного) існування таких правових інститутів як ОРЗ та НСРД, з чим ми категорично не погоджуємося, оскільки завдання ОРД все ж таки відрізняються від завдань кримінального провадження.

Окремі аспекти застосування ОРЗ у наукових працях досліджували С. В. Албул, К. В. Антонов, Л. І. Аркуша, В. Д. Берназ, Н. Ф. Войтович, В. О. Глушков, Л. Ф. Гула, Г. О. Душейко, В. П. Захаров, І. П. Козаченко, О. В. Кондратюк, О. Є. Користін, Є. Д. Лук'янчиков, В. А. Некрасов, Д. Й. Никифорчук, Ю. Ю. Орлов, М. А. Погорецький, О. О. Подобний, М. Б. Саакян, М. В. Стащак, В. В. Шендрик.

Попри безумовно значний внесок науковців у вирішення дискусійних питань щодо змісту поняття «ОРЗ», вказана проблематика продовжує залишатися маловивченою, зокрема і в умовах чинності нового кримінально-процесуального законодавства, потребує безпосереднього наукового



дослідження з метою удосконалення правового урегулювання суспільних відносин в галузі ОРД, що визначило актуальність зазначеної публікації.

Метою статті є дослідження науково-практичної характеристики змісту поняття «оперативно-розшукових заходів».

Поняття ОРЗ в теорії ОРД, контррозвідки й розвідки, кримінального процесу, криміналістики, а також у законодавстві та практиці належить до фундаментальних категорій [3, с. 428]. Це зумовлено тим, що вирішення багатьох проблем як у теорії ОРД, так і окремих проблем у теорії контррозвідки, розвідки, кримінального процесу й криміналістики тією чи іншою мірою пов'язане не лише з оперуванням науковою категорією «ОРЗ», а також з її змістом. Важливе значення поняття «ОРЗ» і законодавче визначення їх переліку має для розробки окремих норм та правових інститутів законодавчих і відомчих нормативних актів, що регулюють оперативно-розшукову, контррозвідувальну, діяльність та кримінальний процес, наприклад, для законодавчого визначення підстав проведення «ОРЗ», використання їх результатів у кримінальному процесі, прокурорського нагляду й судового контролю за їх проведенням тощо [4].

На думку оперативних співробітників кримінальної поліції, чинний Закон України «Про ОРД» [2] визначає зміст поняття ОРЗ, хоча насправді це не так. Правова невизначеність поняття ОРЗ та брак законодавчого переліку негативно позначається на правозастосовному процесі не лише суб'єктів ОРД, які уповноважені здійснювати ОРЗ [5]. Вагомість визначення ОРЗ органами досудового слідства під час розслідування кримінальної справи, органами прокуратури та суду в межах досудового слідства чи судового розгляду кримінальної справи матеріалів ОРД, отриманих у ході проведення ОРЗ, здійсненні прокурорського нагляду і судового контролю за ОРД, поновленні прав громадянина, порушених незаконним проведенням ОРЗ [4]. Неоднозначне розуміння поняття ОРЗ в теоретичному плані призводить до того, що в законодавстві, відомчих нормативно-правових актах і на практиці часто до ОРЗ відносять дії, що не відповідають їхньому змісту та суті, наприклад, організаційні заходи, що виконуються в межах ОРД, управлінські заходи, які за своєю сутністю мають інше змістовне значення. Таким чином, наукова й правова невизначеність поняття ОРЗ та їх перелік актуалізує теоретичну й законодавчу розробку цієї проблеми, що має практичне значення для підвищення ефективності правозастосовного процесу органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю, суду, а також підвищення гарантій забезпечення прав людини, що включається до цієї сфери [4].

Порівняно невелику, стійку групу правових норм, що регулюють певний різновид суспільних відносин у межах галузі або підгалузі права, називають правовим інститутом [6]. Серед небагатьох правових інститутів ОРД є ОРЗ. Однією із невирішених проблем у теорії ОРД залишається визначення поняття та змісту ОРЗ. До тепер, як і зараз, у наукових дослідженнях трапляються науково обґрунтовані погляди щодо «необхідності», «першочерговості», «доцільності», «соціальної обумовленості» тощо визначення поняття та змісту зазначеного терміна [7, с. 52–53]. Трапляються непоодинокі спроби це зробити як у теоретичній, так і нормативно-



правовій площині. Нажаль, змушені констатувати, що єдиної виробленої наукової практики щодо уніфікованого визначення поняття «ОРЗ», а тим більше, його законодавчого закріплення сьогодні немає, попри те, що вказаний правовий інститут (явище) успішно функціонує, за допомогою нього ефективно вирішуються окремі завдання ОРД, більше того, жодна, за поодинокими винятком, науково-практична публікація в галузі ОРД, не обходиться без його згадування.

Взагалі становлення ОРД як самостійного напрямку роботи, відмінного від слідства, розпочалося ще в першій половині ХХ ст. Зародження теоретичних засад змісту поняття ОРЗ належить до періоду виникнення оперативно-розшукових структур. Уже в перші роки існування радянських оперативно-розшукових апаратів почали формуватися основні інститути ОРД, які за своєю метою, завданнями та змістом виходили за межі криміналістики, оскільки «на першому етапі формування теорія ОРД органів внутрішніх справ розвивалася переважно в межах криміналістики, як його складова частина» [8, с. 158]. У 1920-х роках з'являються перші наукові праці дослідника І. Н. Якімова (до прикладу — «Криміналістика: Кримінальна тактика» [9]), в яких розглядаються питання тактики оперативно-розшукових дій, пов'язаних із розслідуванням кримінальних правопорушень. Плани щодо розмежування оперативно-розшукової та слідчої діяльності на найвищому рівні зафіксовано в документах 1937 року [10]. У 1938 році наказом НКВС СРСР наказом № 00813 було утворено Слідчу частину НКВС СРСР [11], внаслідок чого по суті відбулося розмежування ОРД та слідства, що в подальшому сприяло становленню ОРД як науки та навчальної дисципліни в сучасному вигляді. У 1950-х роках почалася більш активна наукова розробка правових і тактичних основ та проблем курсу ОРД органів внутрішніх справ у системі спеціальних наукових установ МВС ССРСР. У 1960–1980 роках відбувалися спроби вчених, зокрема О. М. Васильєва [12], В. І. Попова [13], О. І. Алексеєва, Г. К. Сінілова, розробки предмета ОРД, як самостійної науки, шляхом дослідження практики боротьби із злочинністю з використанням сил, засобів і методів. Водночас дослідники зауважували, що на рівні організаційних відносин в ОРД виникає необхідність розглядати тактичні відносини [14, с. 11]. У зв'язку з цим, до предмета ОРД були віднесені організаційно-тактичні відносини, які виникають під час проведення комплексних оперативно-розшукових заходів (дій) за участю кількох органів, апаратів. Вважається, що офіційно термін ОРЗ з'явився у радянському кримінально-процесуальному законодавстві 25 грудня 1959 р. — у день прийняття Верховною Радою СРСР «Основ кримінального судочинства Союзу РСР та союзних республік» [15]. Відповідно до ст. 29 «Основ кримінального судочинства Союзу РСР та союзних республік» на органи дізнання було покладено «прийняття необхідних ОРЗ з метою виявлення ознак злочину й осіб, які їх вчинили». У подальшому в КПК Української РСР, дію що набув чинності з 1 квітня 1961 р., на міліцію, органи державної безпеки, органи прикордонної охорони, начальників виправно-трудоустанов покладалось вжиття необхідних ОРЗ із зазначеною вище метою.



Проаналізуємо результати наукових досліджень у напрямі визначення змісту поняття ОРЗ. У науково-практичному коментарі до Закону України «Про ОРД» І. В. Сервецьким обґрунтовано систему ОРЗ, що здійснюються гласно та негласно оперативними працівниками під час виконання завдань ОРД [16]. Дослідник під поняттям ОРЗ розуміє сукупність узгоджених, взаємопов'язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених ЗУ «Про ОРД» суб'єктів, що здійснюються переважно негласно шляхом використання оперативних сил, засобів, методів та форм [17].

Як вважають окремі дослідники, найбільш повне визначення ОРЗ надано С. І. Захарцевим: ОРЗ — це складова частина ОРД, відомості про організацію і тактику якої складають державну таємницю, що є сукупністю дій спеціально уповноважених на те державних органів та їх посадових осіб, здійснюваних із дотриманням регламентованих законом підстав та умов, які відповідають нормам моралі й моральності, і безпосередньо спрямованих на досягнення мети і вирішення завдань ОРД [18, с. 38].

На думку В. Г. Боброва, «ОРЗ є організованою відповідно до нормативно-правових актів системою взаємопов'язаних дій, які спрямовані на отримання та використання оперативно-розшукової та іншої інформації, предметів і документів як джерел таких даних, що мають значення для виявлення, попередження, припинення та розкриття протиправних діянь, розшуку злочинців та осіб, які пропали безвісти, а також для вирішення інших оперативно-тактичних завдань боротьби зі злочинністю» [19].

На думку О. Ю. Шумілова «ОРЗ — це суспільно значиме, навмисне та конфіденційне (в організаційному і тактичному аспекті), вчинюване передбачене законом оперативно-розшукове діяння (дія, захід або операція), за допомогою сукупності яких здійснюється ОРД» [20, с. 302].

Згодом К. К. Горяїнов, запропонував два тлумачення поняття ОРЗ, зокрема перше — як спосіб добування й перевірки інформації, необхідної для вирішення завдань ОРД, друге — заходи, які є комплексом оптимальних скоординованих за часом дій, об'єднаних метою пошуку доказів (предметів, обставин тощо), що свідчать про факт вчинення злочину, вказують на осіб, винних у його вчиненні, що дозволяє їх викрити [21, с. 200].

Д. Й. Никифорчук у навчальному посібнику «Оперативно-розшукова діяльність» під час розгляду теми «Сутність і значення оперативно-розшукових заходів» тлумачить «ОРЗ» як комплекс оперативно-технічних науково обґрунтованих, законодавчо закріплених, гласних і негласних, тактично подібних методів, прийомів і способів отримання, перевірки і реалізації оперативної інформації для вирішення завдань ОРД [22, с. 205–214].

О. В. Грибовський під ОРЗ розуміє сукупність узгоджених, взаємопов'язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом України «Про ОРД» суб'єктів, за заведеними ОРС із застосуванням комплексу оперативно-технічних науково обґрунтованих, законодавчо закріплених, гласних і негласних, тактично подібних методів, прийомів і способів отримання, перевірки і реалізації оперативно значимої інформації та отримання фактичних даних, які можуть входити



до предмета доказування у кримінальному провадженні, а також вирішення інших оперативно-тактичних завдань [23, с. 187–188].

Я. В. Давидов вважає «ОРЗ системою взаємопов'язаних дій, спрямованих на вирішення конкретних тактичних завдань» [24]. Е. О. Дідоренко під ОРЗ зазначає «законодавчо закріплені передбачені організаційні дії або сукупність таких дій, що здійснюються суб'єктами ОРД з використанням оперативних та оперативно-технічних засобів, а також способів і прийомів реалізації цих заходів і засобів для вирішення основних завдань і досягнення головної мети ОРД» [25].

Д. Й. Никифорчук запропонував власне тлумачення поняття, а саме: «ОРЗ — це законодавчо визначений і санкціонований судом або керівником органу внутрішніх справ (оперативного підрозділу) конкретний акт (або їх сукупність), який здійснюється суб'єктом ОРД у взаємодії з іншими підрозділами та органами чи самостійно з метою вирішення оперативно-тактичних завдань боротьби зі злочинністю» [22, с. 212]. О. М. Бандурка не дає визначення загальному поняттю «ОРЗ», водночас під гласними ОРЗ розуміє такі, «які здійснюються оперативними підрозділами гласно, відкрито, без приховування від сторонніх осіб їх характеру і мети, а оперативний працівник не конспірується і виступає офіційно як представник оперативного підрозділу. Під негласними ОРЗ вважає такі, що здійснюють оперативними підрозділами конфіденційно, конспіративно, а оперативні працівники, виконуючи їх, приховують свою приналежність до оперативного підрозділу, а завдань і мети яких їм належить досягти, шифрують іншими намірами» [8, с. 158].

На думку І. В. Сервецького, «ОРЗ — це сукупність узгоджених, взаємопов'язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом України «Про ОРД» суб'єктів, що здійснюються переважно негласно шляхом використання оперативних сил, засобів, методів та форм» [17]. ОРЗ, на думку М. А. Погорецького, можна визначити «як сукупність узгоджених, взаємопов'язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом України «Про ОРД» суб'єктів, що здійснюються переважно негласно шляхом використання оперативних сил, засобів, методів та форм» [4]. Науковець представляє поняття «ОРЗ» як організаційно-правової форми ОРД, що є сукупністю управлінських рішень та оперативно-розшукових дій, об'єднаних єдиною метою і спрямованих на вирішення визначених тактичних завдань дається в одному з відомчих нормативно-правових актів СБ України, проте, з одного боку, воно не є загальнодоступним, а з іншого — потребує певних уточнень [4]. О. Ю. Шумілов зазначає, що ОРЗ — «це єдність чотирьох елементів: об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта і суб'єктивної сторони. При цьому об'єктом складу «ОРЗ» є сукупність суспільних відносин (благ, інтересів), які виникають у зв'язку з необхідністю: запобігання вчиненню злочину; виявлення злочину (розшук особи, яка його вчинила); розшуку безвісти зниклого; проведення адміністративно-режимної оперативно-перевірочної роботи; виконання міжнародного зобов'язання тощо» [20]. І. Р. Шинкаренко, І. О. Шинкаренко, О. В. Кириченко, А. В. Ханькевич представили власне формулювання досліджуваного поняття, оскі-



льки визначили ОРЗ «як передбачений чинним законодавством структурний елемент ОРД, що складається з системи дій, спрямованих на використання оперативного-розшукових засобів та методів, що здійснюються у межах своєї компетенції спеціально уповноважені суб'єкти з метою вирішення конкретних завдань ОРД та забезпечення кримінального судочинства» [26, с. 11–12].

Д. Й. Никифорчук пропонує власне визначення поняття, а саме: «ОРЗ — це законодавчо визначений та санкціонований судом або керівником ОВС (оперативного підрозділу) конкретний акт (або їх сукупність), який здійснюється суб'єктом ОРД, у взаємодії з іншими підрозділами та органами чи самостійно для вирішення оперативного-тактичних завдань щодо боротьби із злочинністю» [27, с. 631]. На думку І. Чиж, «ОРЗ — виконувати на підставі законодавчих та галузевих нормативно-правових актів із застосуванням оперативного-розшукових сил, засобів і методів гласні та негласні дії оперативних підрозділів, спрямовані на досягнення мети і завдань ОРД [27, с. 631]. Р. С. Белкін пропонує розуміти ОРЗ як дії органів дізнання під час здійснення ОРД [27, с. 632]. О. Г. Птіцин розглядає ОРЗ як комплекс не процесуальних заходів, що проводять оперативно-розшукові апарати з використанням спеціальних науково-технічних засобів і прийомів [27, с. 632]. В. В. Дюков розуміє під ОРЗ комбіновану серію (систему) взаємопов'язаних дій оперативних працівників з використанням як гласних, так і негласних сил і засобів для вирішення конкретного тактичного завдання [27, с. 632]. В. А. Лукашова, А. Н. Філіпова зазначають, що ці дії (ОРЗ) здійснюються оперативними підрозділами, а їхня мета — швидке та повне розкриття злочинів, розшук злочинців й осіб, які зникли безвісти. Крім використання при цьому оперативно-розшукових сил і засобів, вказують також на методи ОРД [27, с. 632]. О. Ю. Шумілов вважає ОРЗ сукупністю окремих оперативно-розшукових дій, об'єднаних метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод людини і громадянина, власності, забезпечення безпеки суспільства й держави від злочинних посягань та спрямованих на вирішення завдань ОРД [27, с. 633]. О. Г. Колб, досліджуючи питання ОРЗ в установах виконання покарань, під цим поняттям пропонує вважати дію чи сукупність дій, пов'язаних із застосуванням гласних і негласних форм, методів, сил і засобів та які вчиняються на підставі нормативно-правових актів з питань ОРД оперативними підрозділами установ виконання покарань чи їх посадовими особами, з метою реалізації визначених у законі завдань цієї діяльності та кримінально-виконавчого законодавства [27, с. 635].

Узагальнюючи наукове різноманіття визначень змісту поняття ОРЗ та враховуючи прикладний характер досліджуваного правового інституту, пропонуємо власне тлумачення, а саме: *ОРЗ — це сукупність гласних зашифрованих та негласних організаційно-тактичних дій, що поєднані з використанням сил, засобів та методів ОРД, які обмежують права і свободи людини, мають тимчасовий і винятковий характер та спрямовані на вирішення конкретних завдань ОРД, забезпечення кримінального провадження в частині розшуку підозрюваного, обвинуваченого чи безвісно зниклої особи.*



Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651–VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/3tHyLgV>.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135–XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/3aVCWx4>.
3. *Сервецький І. В., Неманов А. Ю.* Щодо класифікації оперативно-розшукових заходів. *Науковий вісник. Серія юридична*. Вип. 1. Львів, 2012. С. 427–441.
4. *Погорецький М. А.* Оперативно-розшукові заходи: поняття і види. *Державна безпека України*. К., 2005. № 1 (3). С. 62–67.
5. *Сервецький І. В., Шапочка С. В.* Теоретичні проблеми класифікації оперативно-розшукових заходів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. Київ, 2002. Вип. 2. С. 108–116.
6. *Бабкіна О. В., Волинка К. Г.* Теорія держави і права у схемах і визначеннях. Київ : МАУП. 2004. 144 с.
7. *Кривий А. Б.* Правове урегулювання поняття «оперативно-розшукові заходи». *Актуальні проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам* : матер. кругл. столу (м. Дніпро, 31 травня 2019 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. С. 52–53.
8. *Бандурка О. М.* Оперативно-розшукова діяльність. Частина I. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
9. *Якимов І. Н.* Криміналістика: Уголовная тактика. Москва, 1929. Ленинград : Госуд. тип. изд-ва «Ленингр. правда». 312 с.
10. Об организации следственного отдела в ГУГБ НКВД : письмо Н. И. Ежов И. В. Сталину, апрель 1937 г. *Лубянка: Органы ВЧК — ОГПУ — НКВД — НКГБ — МГБ — МВД — КГБ. 1917–1991*. Справочник / под ред. А. Н. Яковлева; авторы-сост.: А. И. Кокурин, Н. В. Петров. Москва : МФД, 2003. (Россия. XX век. Документы). С. 582–584.
11. Об организации следственной части НКВД СССР : письмо Н. И. Ежов И. В. Сталину, 22.12.1938 г. *Лубянка: Органы ВЧК — ОГПУ — НКВД — НКГБ — МГБ — МВД — КГБ. 1917–1991*. Справочник / под ред. А. Н. Яковлева; авторы-сост.: А. И. Кокурин, Н. В. Петров. Москва : МФД, 2003. (Россия. XX век. Документы). С. 599.
12. *Васильев А. Н.* Советская криминалистика. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1970. 340 с.
13. *Попов В. И.* Розыскная деятельность при расследовании преступлений. Автореф. дис. д-ра юрид. наук. Москва, 1965. 40 с.
14. *Лекарь А. Г.* Основы оперативно-розыскной деятельности. Москва : ВШ МООН РСФСР, 1966. 440 с.
15. Об утверждении основ уголовного судопроизводства Союза ССР и союзных республик. Утв. Законом Союза Советских Социалистических Республик от 25.12.1958 р. *Сборник статей по экономике Игоря Авенина*. URL : <https://bit.ly/36Y5xQO>.
16. *Сервецький І. В.* Науково-практичний коментар до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2002. 302 с.
17. *Сервецький І. В., Дашко В. А.* Науково-практичний коментар Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». 3-тє вид. (станом на 01.06.2006 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2006. 400 с.



18. Захарцев С. И. Оперативно-розыскные мероприятия: общие положения. СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. 259 с.
19. Бобров В. Г. Понятие оперативно-розыскного мероприятия. Основания и условия проведения оперативно-розыскных мероприятий. Москва : Акад. управ. МВД России, 2003. 64 с.
20. Оперативно-розыскная деятельность / под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, А. Ю. Шумилова. Москва : ИНФРА-М, 2002. 794 с.
21. Горяинов К. К., Кваша Ю. Ф., Сурков К. В. Федеральный Закон «Об оперативно-розыскной деятельности»: Комментарий. Москва : Новый Юрист, 1997. 576 с.
22. Оперативно-розшукова діяльність / за заг. ред. Д. Й. Никифорчук та ін. Київ : Правова єдність, 2009. 309 с.
23. Грибовський О. В. Оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії під час виявлення й фіксації одержання неправомірної вигоди. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 180–190.
24. Давидов Я. В. Оперативно-розыскная деятельность. Москва : Приориздат, 2007. 80 с.
25. Дидоренко Е. А., Бараненко Б. И., Глазков В. А. Основы оперативно-розыскной деятельности Украины (понятие, принципы, правовое обеспечение). Киев : Центр учебной литературы, 2007. 264 с.
26. Система оперативно-розшукових заходів / І. Р. Шинкаренко, О. В. Кириченко, А. М. Ханькевич, І. О. Шинкаренко. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. 292 с.
27. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред.: В. В. Коваленко, Є. М. Моїсєєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. Київ : Атіка, 2010. Т. 6. Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). 1128 с.

Надійшла до редакції 12.12.2020

Andrii KRYVYI

Lviv State University of Internal Affairs

Scientific and Practical Characteristics of the Content of the Concept of «Operational and Search Measures»

The initial analysis of the state of research in the presented field of scientific intelligence shows that the study of scientific and practical characteristics of the content of the concept of «operational and investigative measures» in the modernized criminal procedure legislation of Ukraine by scientists and practitioners is fragmented. Until now, as now in scientific research, there are scientifically sound views on the «necessity», «priority», «expediency», «social conditionality» of the definition and content of the term «operational and investigative measures». There are many attempts to do this both theoretically and legally. Unfortunately, we are forced to state that there is no single developed scientific practice on the unified concept of «operational and investigative measures», and even more so its legislative consolidation today, despite the fact that this legal institution (phenomenon) it functions successfully, with the help of it certain tasks of operative-search activity are effectively solved, moreover, none, with a few exceptions, scientific-practical publication in the field of operative-search activity, does not do without its mention. The study of scientific and practical developments on the concept of «operational and investigative measures» allowed to formulate a unified definition of its content.

Keywords: *operational and investigative activities, operational and investigative measures, operational units, covert investigative actions, forces, means and methods.*